

Av Erik Henning Edvardsen
Leder for Ibsenmuseet i Oslo

Husgjerningsskolen på Abildsø - Europas første husmørskole

Om Minna Wetlesens arbeid med å forbedre bondejentenes kunnskaper og evner til å overta gårdsdriften

Årlig feirer foreningen Østensjøvannets Venner *Minnadagen* eller *Minna Wetlesens dag*. Dette skjer på en dertil egnet søndag så nær en kan komme 17. mars, som var den dagen i 1865 da filantropen Minna Wetlesen var så fremsynt å starte Europas første husmørskole fra sitt hjem på Abildsø gård i Østre Aker. At det er etableringsdatoen og ikke husfruens fødselsdag som markeres, viser med all tydelighet at det ikke er hennes person som skal stå i fokus. Ja, hun er utvilsomt en slik heder verdig, men det er fullstendig i hennes ånd at det måtte være hva hun hadde skapt som skulle stilles i sentrum.

I hermetikkens, ferdigmatens og mikrobølgeovens tidsalder, hvor samtlige husmørskoler er blitt nedlagt, og husstell og skolekjøkken bare utgjør en forsvinnende liten del av barns utdanning, kunne det ved et første blick synes anakronistisk å feire en slik begivenhet, men Minna Wetlesens gjerninger rommer også så mye mer. Omtrent hundre år etter sin død i 1891 ble hun derfor gjort til maskot for lokale verneinteresser, da det gjaldt som mest å hegne om naturreservatet Østensjøvannet og Abildsø gård med det som fremdeles sto igjen av grøntområder. Politikerne og de kommunale myn-

digheter mente det var nok å spare vannspeilet! De så for seg både opprettelsen av en urnelund og en større utbygging med nye boligfelt.

Men hvem var Minna Wetlesen? Hva slags arv var det hun etterlot seg, og hvorledes gjennkjennes hennes liv og gjøremål i den slagkraftige organisasjonen som til sist lyktes med å få bevart hennes tidligere gårdsanlegg med de resterende teiger av jordveien?

Oppvekst og kort biografisk skisse

Annette Wilhelmine von Bülow, ble født i Drammen den 18. januar 1821 av danske foreldre. Etternavnet von Bülow røper at hun var av adelig slekt. Da Minna var bare 13 år døde hennes far. Dermed valgte moren å flytte tilbake til København for å motta familiær hjelp og støtte. Men Minnas oppvekst hadde satt spor. Blant hennes nye, danske venner ble hun for sitt talemål oppfattet som norsk, og slik følte hun seg også selv.

Minna var flittig, talentfull og på alle måter rikt begavet. For sin gode sangstemme ble hun forespeilet musikkutdanning, med gode utsikter til en plass i operaen. Likevel følte hun seg rotløs i Danmark, og straks hun var konfirmert,

vendte hun tilbake til Norge som guvernante. Skjebnen ble beseglet da hun klokken 15 blank, den 10. november 1843, traff den seks år eldre Fredrik Wetlesen (1815-1887), sønnen til proprietæren på Abildsø gård, Jørgen von Senthen Wetlesen (1787-1864).

Det var den dypt forelskede beiler som tok vare på øyeblikket da de møttes med en slik nøyaktig presisjon, en hendelse som skulle representere et vendepunkt i livet. For Fredrik Wetlesen lød det som en personlig tidsregning;

Østensjøvannet, Abildsø

– før og etter møtet med Minna. I brevet som Fredrik Wetlesen sendte sin far om begivenheten, skriver han: «Vid kjære – Fader – Minna er nu min! Hun skal blive mine kjære Foreldres elskede Datter. Velsign os Fader! Lad mig gjøre henne lykkelig ...».

De ble gift halvannet år senere, den 23. mars 1845, og kom til å bosette seg på Abildsø, hvor deres førstefødte, Anette, kom til verden litt senere samme år. Ekteparet fikk i alt fire døtre, og en sønn, samt ytterligere to sønner som døde før oppnådd skolealder. På gården var det stort behov for nyttige never og for handlekraftige mennesker.

Det var i 1843 at svigerfaren til Minna overtok skjøte på Abildsø gård fra jekteskip-

peren Emil Ferdinand von Trepka (1788-1859) og hustru Gurine Marie Storm. Trepka var en legendarisk vågal sjøfarer som drev fraktefart over Skagerak med skuta Apollo. Han la ut i all slags vær og var flere ganger utsatt for nestenforlis. I sine velmaktsdager hadde Trepka «i sinne å bygge en trapp av det pureste sølv foran hovedinngangen» til våningshuset¹, nærmest en himmelstige, men å opptre som bonde hadde han verken tid, lyst eller anlegg for.

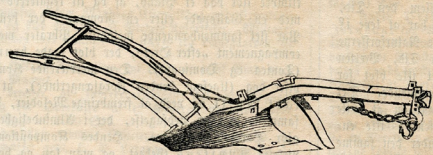
Til tross for husmennesenes arbeidsplikt var

det altså ingen mønsterbruk familien Wetlesen fikk kjøpt. Men med myndighetenes oppfordring til å etablere en landbruksskole i amtet fantes muligheter, ettersom både Fredrik og hans yngre bror, Niels Backe Wetlesen (1821-1863), hadde solid landbruksutdannelse. Dermed lyktes det dem å motta statlig understøttelse til opprettelse av en landbruksskole, den andre i sitt slag i Norge. Alt i 1844 var det første elevkullet på plass.

Svigerfaren må ha vært både driftig og fremgangsrisk. Han startet yrkeskarrieren som

¹ «Mathis»: Abildsø –. *Morgenposten* nr. 239. *Morgenpostens* lørdagstillegg, 2. september 1939, s. 1.

feierinspektør i Halden, men slo seg opp som handelsmann, før han endelig ble bestyrer på Linderud gård. Det må ha vært her han skaffet seg jordbrukserfaring. Eldstesønnen Jacob, som formelt sett var odelsgutt, var blitt utdannet teolog, og drev et undervisningsinstitutt for gutter i Lakkegaten. Han kom aldri til å bo på Abildsø, men endte opp som sokneprest til Avalsnes. Fredrik og Niels tok examen artium i 1836 og 1840, og startet studier ved Universitetet i Christiania, men ga seg etter anneneksamen. Begge fattet større interesse for entreprenørskap og nyvinninger innen primærnæringene. Fredrik viet seg til praktisk mekanikk med maskinlære og oppføring av møller, mens Niels kastet seg over landbruksvitenskapene, og gjorde tekniske oppfinnelser. Mest kjent er Niels for den såkalte Abildsplogen eller Wetlesenplogen, som han fikk konstruert med bedre skjær og pløyningsvinkel. Likeledes drev han eksperimentering med avl av kyr og kryssing av kuraser. Han var dessuten med på å arrangere landbruksutstillinger og fesjåstevner på Nytorvet (det senere Youngstorget) i Christiania.

No. 16. Almindelig Pløj, for 2 Heer.

Konstrueret af Beskriveren af Abildsø Landbrugspløje. Pris i Model 1 Eyd. 24 R., i virkelig Størrelse 10 à 12 Eyd.

Wetlesen-plogen

Landbruksskolen og kvinnene på Abildsø

Jørgen Wetlesens kone, Maren Elisabeth, opplevde sviktende helse på den tid familien flyttet til Abildsø. Hun døde allerede i 1847. De to døtrene, Marie og Hanna, ble gift i 1845 og 1846, og skulle residere hos sine ektemenn. Niels forble ugift i de første 18 av de 20 årene

som landbruksskolen var i drift. Dermed måtte Minna ta rollen som husfrue og matmor.

En ting var å administrere alle kvinnesysler på en slik stor gård, noe ganske annet å ta hånd om elevene som oppholdt seg der for kost og losji. Landbruksskolen hadde kun vært i gang i et års tid, da Minna som ung, uerfaren gårdkone ble kastet inn i arbeidet og skulle holde orden på kjøkken og hjem for både familien Wetlesen, en mengde gårdsarbeidere og tjenestejenter, og det stigende antall landbrukslever, etter hvert som nye kull meldte seg.

Mens svogeren håndterte den teoretiske delen av undervisningen, var det svigerfaren som holdt tak i den praktiske delen av skolearbeidet. Ektemannen fikk sysle med sine egne ting, og gikk først aktivt inn lærergrjeningen da Jørgen Wetlesen ble enkemann, og mistet interessen.

Riktignok ble to og to elever ilagt kjøkkentjeneste av gangen, men det var i hovedsak de mannlige gjøremålene på gården som nøt godt av slik arbeidshjelp. Foruten tildelingen av subsidierte friplasser for fattige elever av rette bakgrunn og bestemmelse, forsøkte de også av ren idealisme å anvende en stor del av de statlige driftsmidlene til å holde prisen på elevplassene så lav som mulig. En strek i regningen var nemlig at bøndene knapt så seg i stand til å betale skoleplass for sine sønner, mens rike Christianiaborgere syntes det var en meget bekvem ordning å få plassert sine sønner på det idylliske, naturskjønne Abildsø i et par år etter konfirmasjonen, enten i påvente av å oppnå gifteferdig alder eller kanskje for å bli modne til å gå inn i en betydningsfull stilling i familiebedriften. For disse handlet det altså ikke om utdanning, men dannelse. Derfor så byguttene heller ingen grunn til å gjennomføre avsluttende eksamen.

For å motvirke at landbruksskolen skulle bli den reneste feriekoloni, ble det lagt stor vekt på de praktiske gjøremålene. Elevene klagde over at de fikk for lite teoretisk undervisning,

og over alt det fysiske arbeidet som ble pålagt dem. I den konflikten svarte lærerne med å påpeke nytten av å kunne håndtere og utføre i praksis hva de lærte, og at veiledningen og kunnskaper om teknisk innsikt slett ikke burde begrenses til klasseværelset.

Motgang og nye ideer

Niels Wetlesen var i tillegg engasjert i kommunalpolitikken, og virket sterkt for å bedre det forsømte skolevesenet i Aker. Han fikk familien med på å gi et personlig bidrag til sakens fremme gjennom å donere bort tomtearealer til Abildsø skole, som åpnet i 1859.

I 1862 ble Niels gift, men han døde brått og uventet alt det påfølgende år, og etterlot

Minna og Fredrik i en aldeles fortvilet situasjon. I største hast ble det opprettet en landbruksskole på Klykken i Ullensaker. De siste 10 landbruksskoleelevene ble overflyttet dit fra Abildsø den 1. april 1864, men skolen på Klykken klarte dessverre aldri å leve opp til den anseelse som skolen på Abildsø nøy. Elevtallet sank drastisk inntil den opphørte knapt ti år senere.²

Minna ønsket imidlertid ikke å gi opp lærergjerningen, men la om kabalen, og fikk overtalt sin mann til å etablere en ny, uprøvd læreanstalt på gården, ettersom det var han som i navnet

2 Av de 208 jordbrukselevene som var innom Abildsø i løpet av disse 20 årene hadde 170 gått opp til eksamen.

Minna Wetlesen 1891

måtte ha det formelle ansvar for driften. Hva Minna hadde i sikte var bondestandens døtre. Hun var nok inspirert av de rådende ideer i tiden, men tjenestejentene på gården, som alle var rekruttert fra rurale strøk ga et vitnesbyrd om at det var noen som trengte til utdanning vel så mye som guttene.

Camilla Colletts generasjonsroman, *Amtmandens Døtre*, som utkom anonymt i 1854 og 1855, stilte spørsmål ved arrangerte ekteskap og kvinnens stilling i samfunnet.³ Og gjennom tidsskriftet *Folkevennen* publiserte teologen Eilert Sundt sine undersøkelser av folkelivet på bygdene; blant annet husflid, jordbruk, skikk, bruk og sedvaner, byggeskikk, levesett og sosiale forhold i by og land. Peter Christen Asbjørnsen hadde i 1864 utgitt kokeboka *Fornuftigt Madstel*, hvor påstanden om at norske koner sløste med melet ved koking av stampegraut førte til offentlig strid omkring norske kvinners kunnskapsforråd.

Både gjennom sin egen bakgrunn som guvernante, og ikke minst overfor elevene på Abildsø, hadde Minna personlig fått erfare hvilke prøvelser og utfordringer en kunne risikere å bli kastet ut i med stort hushold og egen pensjonatskole.

De heldigste blant ungentene var de som etter konfirmasjonen fikk en viss skoloring for voksenlivet ved å tjene i fremmede husholdninger hvor de til en viss grad mottok veiledning av en kokke eller en myndig bestyrerinne. De bedrestilte blant borgerskapets døtre ble satt til å lage avskrifter av eldre håndskrevne kokebøker i familiens eie. Utover dette hersket

3 Minna Wetlesen sto trolig ikke i noen personlig forbindelse med Eilert Sundt og hans etnografiske prosjekt, men Wetlesens abonnerte på *Folkevennen*, som Sundt redigerte. Og i 1871 fikk Minna publisert en anonym artikkelen kalt «Nogle Ord til unge, uerfarne Husmødre paa Landet. Tilegnet Elevene fra Abelsø» i tidsskriftet.

det syn, at utfordringene rundt barneoppdragelse og kokekunst nærmest ble tatt for gitt at kvinner kunne mestre, slik at de ikke behøvde å lære mer enn hva de kunne tilegne seg etter egne mødre og eldre søstre. Opprettelsen av den såkalte husgjerningsskolen var en radikalt ny tanker – ikke bare i Norge, men også i europeisk sammenheng.

Med de eldste døtrene, Edel, Elise og Anette, som hadde rukket å bli 15, 18 og 20 år, hadde gården fått et nytt aktivum for å gjøre noe med ungpikers møter med voksenlivet. De tre døtrene hadde alle tatt flittig del i husstell og kokekunst ved landbruksskolen. Både høytlesning og musikalsk utfoldelse var en viktig del av husliv og hyggekvelder for jordbrukslevene. Overgangen syntes heller ikke avskrekkende stor fra ungguttene som mottok veiledning rundt kjøkkentjenesten, og som også undervistes i rengjøring, husstell og huslige sysler i hjem og fjøs.

«Husgjerningsskole for unge Bondepiger»

Siden Minna og de tre eldste døtrene allerede hadde vist anlegg for pedagogikk, skulle det ikke så store overtalelsen til før Fredrik gikk med på å stille seg som garantist for foretaket: På selveste julaften i 1864 ga *Almuevennen* en redaksjonelt initiert forhåndsreklame: «Hr. Wetlesen paa Abildsø har til Hensigt at oprette en Skole for Bønderpiger, i hvilke de, foruden at lære Madstel for en Husholdning paa Landet, tillige kunne faa Anledning til at lære andre Færdigheder og Indsigter, der ville være nyttige for dem som Tyede eller Husmødre. Akershus Amts Landhusholdningsselskab har til Planens Udførelse bevilget 150 Spd. aarlig i to Aar. Efter den Indbydelse, som Hr. Wetlesen har omsendt, ville de egentlige Undervisningsgjensstande blive Følgende:

Almindeligt Kjøkkenstel, tilligemed Bagning, Slagtning og alt hvad dertil hører; Fjøsstel

samt Melkens Behandling til Smør og Ost; saameget Havedyrkning, som kan passe for en almindelig Husholdning paa Landet; almindelig Færdighed i Søm, og specielt saameget af Skræddersøm, at de selv kunne forfærdige sine Klæder; Veiledning i at udtrykke sine Tanker nogenlunde korrekt ved Skrivning; simpel Husholdningsregning og dertil hørende Bogføring; i Historie og Geografi vil der blive undervist ved mundtlige Fortællinger, hvoraf Enhver faar tilegne sig saameget, som Lærelysten og Fatteevnen tillader. Læretiden er sat til to Aar. Betalingen er billig, da hver Elev kun har to 2 Spd. maanedlig at betale for Undervisning, Kost og Logis.»⁴

I tillegg til de 150 spd. fra Landhusholdningsselskabet, bevilget også Akers Sparebank 150 spd. Og så kom det overraskende tilsendt dem 50 spd. fra godseier og stamhusbesitter Marcus Gerhard Hoff-Rosencrone på Baroniet Rosendal.

Ettersom det kvinnelige nærvær ikke kom godt nok frem i nevnte annonse, ble det også i fagbladet *Den norske Folkeskole*, like over nyttår i 1865, rykket inn en ekstra annonse, hvor de spesielt forsikret om at undervisningen ville skje «med Hustrues og voxne Døtres hjælp.» I det senere var kvinnene, og særlig Minna, blitt så profilert at det snarere var Fredrik Wetlesens deltakelse det måtte opplyses om, at han juridisk sett sto som skolestyrer, og dessuten minne om at også han fortsatte lærergjerningen i en rekke fag. Likevel var det ingen tvil om at Minna tok de tyngste takene, hadde en utstrakt korrespondanse om bidrag til driften, og at det rettmessig var hennes person som ble assosiert med skolen.

Nyheten vakte så mye oppsikt at det straks meldte seg 56 unge jenter fra det ganske land, 4 *Almuevennen* No. 52. Løverdagen den 24de December 1864, sp. 415f.

men Minna dristet seg i første omgang kun til å ta inn åtte elever. 17. mars 1865 var de i gang med den såkalte «Husgjerningsskole for unge Bondepiger», eller hva vi med en mer moderne betegnelse må kunne regne som Europas første husmorskole.

og dermed gjøre dem til attraktive husfruer og et godt gifte.

Til tross for god søkning var målet å få opprettet friplasser til verdig trengende. Subsidiert til å holde skolepengene nede på et for bøndene anstendig nivå, ble blant annet oppnådd ved at

Åkerlandskap på Abildsø

Takket være landsbrukskolen lå forholdene greit til rette. Det var plass for innkvartering i tomannsrom, et felles oppholdsrom, en egen skolestue, og et godt bibliotek. Her var masse litteratur knyttet til matvareproduksjon og gårdsdrift, flere årganger av *Skilling-Magazin* og *Folkevennen*, Bjørnsons bondefortellinger, og annen skjønnlitteratur, vel egnet til hygge og høytlesning. Virksomheten ble nå viet oppmerksomhet i avisene, og ble ikke minst ivrig diskutert blant bondeopposisjonens politikere på Stortinget.

Rekrutteringen av elever var altså enklere enn den hadde vært til landbruksskolen, og det til tross for at noe slikt som husmorskoler ikke en gang var påtenkt som noen prioritert statlig oppgave. Blant velhavende Christianiaborgere ble det ansett som minst like nyttig å sende døtrene til husmorskolen på Abildsø, som det tidligere hadde vært å sende sønnene til landbruksskolen som oppbevaringsanstalt. For borgerskapets døtre hadde det jo den relevans å sette dem i stand til å bestyre større hushold,

amtene betalte noe av utdannelsen for jentene mot at de bandt seg for flere år til å opptre som omreisende lærerinner i husstell i distriktet.

En tidlig evaluering av foretaket

Stortingsrepresentant Jørgen Olafsen lot seg begeistre. Han var selv lærer og kirkesanger fra Veøy i Romsdal. Nå var han også snar med å avlegge Husgjerningsskolen på Abildsø et søndagsbesøk. *Norsk Folkeblad*, som Bjørnstjerne Bjørnson redigerte, var rettet mot lærerne som målgruppe.⁵ Der var det nylig skrevet en artikkel «Om Kvindens Stilling i Norge», hvor det blant annet ble påpekt behov for «høvelig Oppdragelse for den kvindelige Del af vort Folk».⁶

5 Ved å love at overskuddet av bladsalget skulle gå til et pensjonsfond for lærere, kunne Bjørnson appellere til lærerstanden å oppfordre foreldrene om at de til beste for barna abonnerte på ukebladet. .

6 Jørgen Olafsen: Om Kvindens Stilling i Norge. *Norsk Folkeblad* No. 3, Christiania den 27de Januar 1866, s. 18.

Hva var da mer naturlig enn å følge opp med å ta undervisningsopplegget på Abildsø til nærmere ettersyn og publisere det i *Norsk Folkeblad*? Noe som spesielt vakte Jørgen Olafsen's interesse var boksamlingen, men evnen til å gjøre bruk av denne bekymret. At enkelte av elevene hadde mangelfulle leseferdigheter, gjorde at de måtte følges opp med lesetrening for at de på egenhånd skulle kunne tilegne seg boklig lærdom.

Olafsen kunne videre meddele at en godt kunne ha pluss på med fire elever til, men at de ikke ønsket flere elevplasser enn tolv, fordi det da ville gå ut over opplevelsen av det «huslige og familiære Element», og dermed kom til å fortone seg som en alminnelig skole. Det ønsket ikke Minna. Elevene hadde til og med vevd stoffene og sydd de finklærne de gikk i på søn- og helligdager. Og for øvrig så de ut til å være både friske og glade. Olafsen merket seg 40 melkekyr i fjøset, og flere ungfø, kalver og høns, som var tatt vare på av et par budeier fra Hallingdal, søstrene Marit og Kirsti Thorsdatter. De visste god beskjed om stell av dyr, behandling av fôr, og hvordan et forsvarlig renhold skulle utføres.

Norsk Folkeblads lesere ble også orientert om hvordan skoledagen var lagt opp: «Efter Bestyrerindens Opgivende var den Grundregel indført, at udenfor de egentlige Undervisningstimer vare Eleverne fordelte saaledes at 4 og 4 skiftevis hver sin Uge stilledes ude i Fjøset og indvendig i Huset, saaledes at 2 stadig stilledes i Kjøkkenet, hvoraf den ene maatte passe, at Maden var færdig til et bestemt Klokkeslet til alle Dagens Maaltider, medens den anden havde at tilse alt fornødent i Spiskammer og Mælkekjælder samt at paase, at Spisestuen og Alt, som der skulde bruges, var rent og fandtes paa sin rette Plads.»⁷ På bakgrunn av søndagsvisitten mente

7 Jørgen Olafsen: «Et Besøg paa Abildsø Husholdningsskole.» *Norsk Folkeblad* No. 12-13. Christiania den 31te Marts 1866, s. 83.

Olafsen det nå måtte være ønskelig å få opprettet tilsvarende husmorskoler i hvert eneste amt, dernest i hvert fogderi og så en i hvert herred. Først med et så finmasket og omfattende utdanningstilbud kunne allmuens generelle kunnskapsnivå høynes slik at den jevne husmor for fremtiden ville bli så dyktig at hun kunne gi sine døtre adekvat opplæring, og en veiledning og oppdragelse som ivaretok kunnskapene som lærerne på Abildsø formidlet.

Også Minna selv så gjerne at ideen om husmorskoler spredte seg og at det ble opprettet flere slike rundt om i landet. Hun sendte derfor brev til bondeopposisjonens talsmann, Søren Jaabæk. Men den beryktede sparepolitiker «Neibæk», som han ble kalt, svarte at fruen visstnok førte en god penn, men at tiden ikke var «Moden for at virke for Kvinderne».

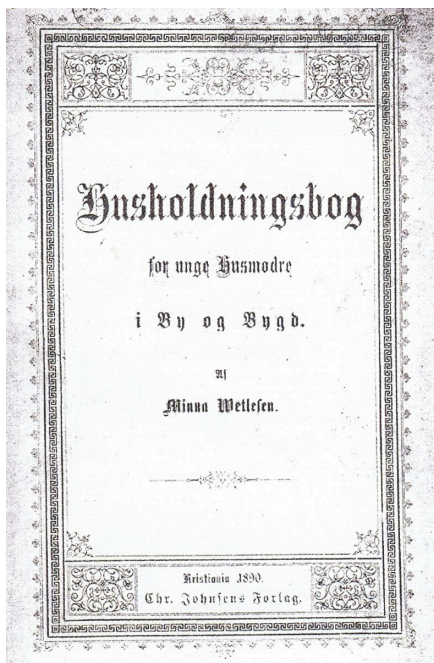
Grunnen til at Minna gjorde suksess var nok fremst hennes intellekt, et brennende engasjement og store talegaver, og dertil en god sangstemme. Til tross for alle gode egenskaper var det likevel oppsiktsvekkende at hun klarte å etablere og drive en slik skole. På 1860-tallet var landet nede i en dyp, økonomisk krise. Folk flest følte dyrtidsspøkelset, og holdningen til kvinners skolegang var som hos Jaabæk. Minna Wetlesen var dessuten langt forut for den tid da håndarbeid og husstell ble innlemmet som fag i grunnskolen.

En strid for kvinners utdanning

Husmorskolens intensjoner om primært å være rettet mot de mindre bemidlede blant gårdbrukerlassen gjorde det nødvendig stadig å be om ekstra ekstern finansiering for å minske andelen skolepenger fra elevene. Dessverre ønsket verken Akers Sparebank eller amtet i lengden å bidra til noe slikt spleiselag. Fornyede søknader ble avslått. Med en sparsom bevilgning fra Landhusholdningsselskabet var det bare så vidt det lot seg gjøre å drive skolen videre, men amtene i Søndre og Nordre Bergenshus, Oppland

og Romsdal bidro med mindre beløp rettet mot jentene fra deres distrikt. Denne støtten fikk de mot å binde seg for flere år etter å virke som omreisende lærere i matstell i sine hjemmeområder etter å ha gjort ferdig utdannelsen.

Etter hvert som døtrene ble gift kom de til å fortsette sitt pedagogiske virke annetstedsfra, men for Minna selv ble det mindre assistanse å få, og etter at hun var blitt enke og alderen krevde sitt, måtte hun nedlegge skolen. Men nå konsentrerte hun seg om å få samlet kunnskapene hun hadde ervervet i en kokebok. Hennes *Husholdningsbog for unge Husmødre i By og Bygd* utkom første gang i 1890. Den ble raskt utsolgt. Et nytt og større opplag ble utgitt allerede året etter.

Den av døtrene som i første rekke førte arven videre var datteren Fredrikke, og hennes svigersønn, Halvard Torgersen. De startet en husmorskole på gården Berger i Asker. Her var det også at Minna oppholdt seg sine siste

levedager. Om mye av den huslige orden og flid, kunnskaper om stell av dyr, slakting, oppbevaring og tilvirkning synes avleggs i vår tid og med vår tids maskinelle mat- og klesproduksjon, står det likevel igjen av Minna Wetlesens livsverk, at hun gikk i bresjen for kvinners rett til utdanning, og var den som tydelig viste verdien av kvinners ansvar og plikt til å delta i samfunnslivet på lik linje med menn.

Østensjøvannets venner og miljøparken

I det kvarte århundret som striden har stått om rammevilkårene for friluftsområdet rundt Østensjøvannet, synes Minna Wetlesens nok en gang å ha trukket det lengste strå. Stråene fikk stå! I 1997 ble Abildsø gård fredet av Riksantikvaren, og den er nå eid av en privat stiftelse som nærmest er som en videreføring av Minna Wetlesens husgjerning og engasjement for nærmiljø og humanitært arbeid. Her foregår arbeidstrening, geitehold, dyrking av åkerlandet, og stedlig saftpresseri. Saftpresseriet benyttes flittig av omegnens villaeiere. Som det ligger i navnet eplesjøen, er det mange epletrær og mye nedfallsfrukt. Dessuten blir trærne fra tid til annen sagd ned og kuttet opp til brensel eller simpelthen kjørt på søppelfyllingene. Derfor skal virksomheten også utvides med et sagverk, så stokkene kan skjæres opp til bygningsmaterialer.

Det som er igjen av Abildsø gårds opprinnelige eiendom utgjør nå Østensjøvannets miljøpark, og danner sammen med Østensjø gård på motsatte side av vannet, – en gård som på Minnas tid var eid av Halvor Tveter, og dernest hans velutdannede og fremsynte sønn, Håkon Tveter –, et sammenhengende grøntareal med turvei hele vannet rundt. Beltet danner en buffer mot drabantbyene Godlia, Skøyenåsen, Oppsal, Bøler, Bogerud, Skullerud, Langerud, Abildsø, Lambertseter og Manglerud. Østensjø gårds vidsynte eier, Håkon Tveter, har fått en vei oppkalt etter seg i området, mens minnet

om Minna Wetlesen holdes i hevd .både gjennom dagen som bærer hennes navn, og en bystet utført av Ferdinand Wüller, som ble avduket på Abildsø skole 5. juni 2001.

Det var utvilsomt også en styrke for organisasjonen Østensjøvannets venner at den ble startet med det vidsyn som Minna Wetlesen representerte. Utgivelsen av medlemsbladet, *Sothøna*, som fortsatt kommer to ganger årlig, har så langt nådd 55 nummer. Innholdsmessig handler det mye om naturmiljøet, planter, fugler og dyr, men lokalhistorien er også godt ivaretatt, dels gjennom muntlige minner, dels gjennom skriftlige kilder og eldre fotografisk dokumentasjon av mennesker, bygningshistorie og bosettinger. Temaene er både gårder og forsvunne husmannsplasser og sagbruk, foruten kart og tegninger i offentlig og privat eie. I tillegg arrangeres foredragskvelder, ekskursionsjoner, dugnadsarbeid, bydelsdager og ved markeringene av *Minna Wetlesens dag*.

Minnadagen i mars er nettopp en fin tid å markere at det begynner å spire og gro, og at det igjen er tid for å rydde opp etter vinteren og snøsmeltingen, og sørge for at kvaliteten på

friluftsområdene og hekkeplassene holder målet den kommende sesong, og å se verdien av samspillet mellom menneske og natur, ikke som noen selvfølge, men som noe som må vernes og tas vare på. I dette formidles bevisstheten om stedets kulturhistorie også videre for kommende generasjoner.

Litteratur:

Erik Henning Edvardsen: «Karnappmannen og andre vidervedigheter fra vår nære historie – del 8-13». I: *Sothøna* Nr. 28-33 – november 2004 / mai 2007. Østensjøvannets venner.

Paul Fekjær: «Til Minne om Minna».

I: *Sothøna* Nr. 23 – Høsten 2002. Østensjøvannets venner.

Finn Arnt Gulbrandsen: «150 år siden landets 2. landbruksskole startet på Abildsø».

I: *Sothøna* Nr. 9 – desember 1994. Østensjøvannets venner.

Minna Wetlesen: *Husholdningsbog for unge Husmødre i By og Bygd*. Kristiania 1890..